

Izhaja vsak četrtek
in velja za poštino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novaku na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 7.

V Mariboru, dne 16. februarija 1899.

Tečaj XXXIII.

„Ločimo se od Rima!“

Odkar se je vsled znanih jezikovnih na-
redb v Avstriji poojstril boj med Slovani in
Nemci, slišijo se po nemških listih in shodih
pogosto glasovi, naj bi Nemci zapustili kato-
liško cerkev, koje središče je večno mesto
Rim, ter prestopili k protestantizmu, katera
ima svojega najboljšega in najmočnejšega za-
ščitnika v osebi pruskega kralja in nemškega
cesarja. Jezikovne naredbe so mogočno uda-
rile ob nadvlado nemškega jezika in naroda
v Avstriji. Slovanski narodi so začuli ta udarec
in glasno zahtevajo sedaj, naj se nadaljujejo
ti udarci, da se enkrat zruši nenaravno raz-
merje med avstrijskimi narodi, da pade nemška
nadvlada ter zavlada v celi državi stroga
jednakopravnost. A tudi nemški narod ni bil
gluh, ko je Badeni izvršil udarec. Ustavil se
je z vsemi silami, da zabrani izgubo svoje
nadvlade.

Nemški narod je stoletja in stoletja le
tlačil uboge slovanske narode. Njegovi ple-
miči so si po slovenskih zemljah postavili
svoje gradove ter sesali naše ljudstvo. Ko je
minola vladala plemičev in grajščakov, stopili
so na njih mesto nemški trgovci ter pili kri
slovanskim narodom. Tega niti ne omenjamo,
da so Slovani kakor prej tako tudi sedaj
bili izključeni od vsake višje duševne izobrazbe
in družabne službe. Nemci so jih smatrali
svojim hlapcem, pastirjem, katerim bi naj
bil domači hlev začetek in konec njih živ-
ljenja. Toda na zemlji vse mine, se vse spre-
meni. Narodnostna ideja, ki je v začetku
našega stoletja z veličastvom vstopila med

evropske narode, vzbudila je tudi avstrijske
Slovane. Vprašati so se začeli, zakaj bi mo-
rali mi Slovani hlapčevati Nemcem? Kake
pravice ima avstrijski Nemec do nas Slovanov?
Nismo si znali odgovoriti na ta vprašanja
in zato smo počasi začeli vzdigovati nemški
jarem. Nemci so mislili, da ga vzdigujemo
zaman. A motili so se. Da so se res motili,
spoznali so sedaj, ko so se izdale jezikovne
naredbe. Zato je nastal vsled teh naredb med
Nemci krič in vrišč, jasno znamenje, da se
tudi njim njih nadvlada ne zdi več varna.

Skraja so nam rekali Nemci, da jim
daje zgodovina avstrijske države pravico za
nadvlado nad Slovani, da jim daje to pravico
nemška omika, in Bog ve še kaj. Slovani
smo se jim smejali. In Nemci so uvideli, da
s takimi publicami ne bodo uspeli. Zato so
si poiskali drugo orožje. Izdali so bojni klic:
„Ločimo se od Rima! Zapustimo katoliško
cerkev ter prestopimo k protestantizmu!“

Toda ta klic se le prav kaže, kako ne-
zmožni so postali avstrijski Nemci za vsako
nadvlado. Ta klic nam dokazuje, da so iz-
gubili v strahu za svoje predprave pamet
ter postali otročji. Iz rimsko-katoliške cerkve
hočejo izstopiti, da zadobijo zopet nadvlado
nad Slovani! Vsak slovanski pastir se jim
smeje. A Nemci vendar mislijo, da so pa-
metni, ako tako kričijo. Računajo pa na
sleden način. S tem klicem spravimo v strah
v Avstriji dva važna činovnika, vladarsko hišo
in pa katoliško duhovščino. Vladarska hiša
ve, da kot protestantje zadobimo v nemškem
cesarju velikega prijatelja, močnega zaščitnika.
Mi lahko zaželimo njegovo žezlo, njegov

prestol. A Nemci so s svojimi mislimi na
krivih potih. Slovani stojimo zvesto ob strani
naših Habsburžanov, za njih damo svojo
kri in življenje. Njim se ni treba ničesar bati.
Istotako nespametno je, da računijo na kato-
liško duhovščino. Katoliška cerkev ne bo
ganila niti mezinca tam, kjer vidi, da se po
vsej pravici pogreza nemška nadvlada v
morje preteklosti. Katoliška cerkev ni usta-
novljena, da brani Nemce, ampak da varuje
pravico. In pravica je v tem boju na strani
Slovanov.

Kaj pa bi bilo, če res odpadejo Nemci k
protestantizmu? Naše časnikarsko mnenje je,
da vsi Nemci ne odpadejo, ker vsi Nemci
niso nespametni. Oni pa, kateri bodo res po-
stali protestanti zaradi tega, ker se med av-
strijskimi Slovani ne čutijo prav dobro, pač
ne bodo zrušili katoliške cerkve, a tudi pro-
testantovski cerkvi ne pomogli do lepšega
razvitka. Katoliška cerkev in Slovani si lahko
brezskrbno umijejo svoje roke, ako se res
uresniči geslo nekaterih nemških prenapet-
nežev, ki se glasi: „Ločimo se od Rima!“

Kršćanstvo in socij. demokracija.

Ne izide skoro nobena številka socijal-
demokratskih listov, ne mine skoro nobeno
zborovanje socijaldemokratske stranke, da bi
se ne napadalo v listih in na zborovanjih
krščanstvo in njega jedino prava glasilka,
katoliška cerkev? Sami navajajo kot važen
vzrok, da so zaraditega sovražniki krščanstva,

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

Odhod iz Trsta; na adrijanskem
morju.

Romarjev nas je bilo 144 in sicer skoraj iz
vseh avstrijskih dežel, vsake narodnosti in
iz vseh stanov; torej Nemci, Čehi, Poljaki,
Ogri, Slovaki itd. in 3 Slovenci: gsp. Fran
Dovnik, dekan v Gornjemgradu, g. Jos. Kosec,
takrat še kurat v Novakih in pisatelj teh
vrstic; duhovnikov je bilo za vsem 54, po-
svetnih gospodov 50 in žensk 40; bilo je
torej zares prvo splošno avstrijsko romanje
v sv. deželo, vprizorjeno po g. grofu Arnold
Lippe, kanoniku na Dunaju. Zbirali smo se
v Trstu; 13. aprila 1898 predpoldne ob 11.
uri so opravili mil. g. škof tržaški sv. mašo
in molitve za romarje v cerkvi sv. Antona st.,
od koder smo skupno šli k morju na precej
velik parnik „Urano,“ ki nas je pol ure po-
zneje odpeljal proti jugu pri lepem vremenu
in celo mirnem morju; 2 romarici sta za-
ostali; ena, nevesča nemškega jezika, vsedla
se je v Wiener-Neustadtu na vlak, ki jo je
na Ogrsko peljal; druga je pa v Trstu pre-
dolgo pila — kavo in naš odhod zamudila;

sicer nas je pa ta v Afriki došla, ker se je
bila z brzovlakom do Brindisi peljala in
potem s poštnim parnikom „Habsburg“ v
Aleksandrijo.

Življenja na ladiji ne bom opisaval,
kajti kdor se je že po morju vozil, je itak
pozna; kdor pa ne, ta bi si ga tudi po kakem
opisu ne mogel dobro predstavljati; sicer že
tukaj omenim, da hočem podati le nekaj
kratkih črtic o svojem potovanju, ker na-
tančen, izvrsten popis romanja v sv. deželo
imamo Slovenci že itak v „Jeruzalemskem
romarju,“ kojega je Mohorska družba pred
nekterimi leti izdala in ker je pisatelj knjige
potoval po ravno istem načrtu (z malimi iz-
jemami), kakor mi. Na ladiji smo se kmalu
udomačili in ker smo bili vsi romarji, zato
se nam je zdelo, da smo kakor ena velika
rodbina (čez 200 ljudi s pomorščaki vred);
vsakdo je smel brez vsakega uvoda svojega
soromarja nagovoriti in ga kaj vprašati, in
bilo je lepo videti, kako prijazno so plemen-
itaši, učenjaki, grofi in baroni občevali s
priprostimi ljudmi in kako so se duhovniki
živahno razgovarjali o gospodarstvenih in
drugih rečeh s kmeti iz raznih krajev; zares
ta romarska ladija je bila — Avstrija v malem,
samo s tem razločkom, da se nismo med
seboj nič prepirali, ker živa krščanska vera
poravna vse neugodne medsebojne razlike.

Ali smo pa tudi na morju izpolnjevali svoje
verske dolžnosti? Gotovo da! Vsako jutro
in vsak večer smo glasno in skupno oprav-
ljali svoje molitve in smo se Bogu, Gospodu
nebes in zemlje, iskreno priporočali, naj bi
nam dal doseči naš romarski cilj, sv. deželo
in potem se srečno vrniti v domovino; pri-
pravljena sta bila tudi dva oltarja, kjer je
vsak dan od 5. ure zjutraj do 8. več duhov-
nikov maševalo in mnogo romarjev sveto
obhajilo prejemalo; ob nedeljah pa je bila
slovesna peta maša, koje so se tudi po-
morščaki v praznični obleki udeležili. Kaj
ganljiva je bila majniška pobožnost na ladiji,
ko smo skupno molili sv. rožni venec ter
lavretanske litanije in pazno poslušali lepe
pridige, v kojih se je proslavljala „morska
zvezda,“ Marija, zavetišče mornarjem!

Moja kabina (ob enem spalnica) je bila
zelo mala, nizka sobica, 3 metre dolga in
2 m. široka, s 5 posteljami druga vrhu druge;
k sreči so nas samo 3 osebe v to luknjo
vtaknili: Ogra, Čeha (češk. Nemca) in mene
Slovenca; a bili smo vsi trije duhovniki,
potem vsi profesorji in slučajno še vsi pro-
fesorji sv. pisma; gotovo redek slučaj. V pe-
terih tednih skupnega bivanja smo se zelo
privadili drug drugemu in še zdaj pogosto v
duhu gledam podobi teh tovarišev-romarjev.
Posebno rad se še spominjam Čeha, ki je

ker se je krščanski nauk pokazal nesposobnim, uvesti na zemlji srečno življenje. Ravno po krščanstvu se je zakrivil sedanji moreči družabni red. Toda s takimi trditvami socijaldemokratije samo dokazujejo, da ne poznajo ne zgodovine krščanstva, ne zgodovine različnih držav, in da so popolnoma preslepljeni po židovsko-lažljivih listih in govornikih.

Skraja se je krščanstvo ljuto zatiralo od različnih vladarjev in držav. Med nižjimi stanovni si je nabiralo svoje prve vernike. Le počasi je dobilo tudi v višje kroge prosti vhod. Do srednjega veka nikjer ni prišlo do take veljave, da bi se v krščanskem duhu preustrojile in vodile državne uprave. V srednjem veku samem pa je krščanstvo popolnoma zmagalo, krščanski duh je prodril v mnogih državah v vse javno življenje in gibanje. In z vseobče vsprejetim krščanstvom se je začelo tudi vseobče blagostanje. Ne samo višji stanovni, tudi delavski stanovni so imeli v srednjem veku, kjerkoli je vladal v državi krščanski duh, dobre čase. Nemški narod ima krilate besede, da so živeli delavski stanovni v srednjem veku na zlatih tleh. Židovski in požidovljeni socijaldemokratski voditelji nočejo govoriti o teh srednjeveških razmerah, kajti delavcem bi se znale odpreti oči. Čez celi srednji vek vržejo le gosto kopreno, z besedami: »V srednjem veku je ljudstvo vzdihovalo pod trdo oblastjo duhovniško. Srednji vek je najbolj mračna in žalostna doba za delavske stanovne!« S temi besedami so zadovoljni vsi sociji, kajti če se le reče »pod trdo oblastjo duhovniško,« tedaj sociju ni treba več dalje misliti in preiskovati stvari.

V novem veku je zopet dobilo v naših državah brezverstvo in protikršćanstvo zmago nad krščanstvom. Zato je tudi izginilo staro blagostanje in prejšnja sreča iz naših vrst, in siromaštvo, beda, razdivjanost so dandanes udomačena med ljudstvom. In da še ni popolnoma propala človeška družba, da se ne preliva že kri gmotno izsesanih ljudi in izsesavalecev, da še ni nastala krvava družabna vojska, je jedino zaslug a onega majhnega krščanskega duha, ki še se vendar ni izgubil v nižjih in višjih krogih. Laž je torej, kdor pravi, da je krščanstvo zakrivilo sedanje žalostne razmere. Krščanski duh je dandanes iz postavodajalstva izgnan, on ne vlada, on torej tudi ne more biti kriv nesreče in bede. Ako bi krščanstvo vladalo po naših državah, imeli bi tudi druge čase; to nam kaže zgodovine razkričanega, tako zvanega temnega srednjega veka.

Take trditve torej ne morejo biti resnične. Da so socijaldemokratski voditelji zakleti

nasprotniki krščanstva, morajo biti drugi razlogi. Socijalna demokracija je, kakor znano, popolnoma pod vplivom židovstva. Na Dunaju je glavni sedež, je središčje avstrijske socijaldemokratske organizacije. In tukaj imajo prvo besedo židovje. Oni so njih voditelji, prvi govorniki, najupljivější časnikarji. Ven na deželo pa ti židovje ne zahajajo radi, kajti delavci bi jih prebitro spoznali do dna duše. Zato pa pošiljajo na deželo krščane, krščanske agente, katerih mišljenje so prej dobro spravili v svojo tir. Ti agentje so plačani in za plačo govorijo, ne pa iz globokega prepričanja ali pa celo iz navdušenja za svojo stvar.

Židovje poznajo dobro svoj čas in svoje ljudi. Ker vedo, da bi izginila njihova vlada, da bi židovski borzijanci in spekulanti, bankirji in agenti ne imeli več nobenega ali vsaj jako pičel zaslužek, ako bi se vse družabne razmere preustrojile v krščanskem duhu, zato kličejo v boj proti krščanstvu, in sociji delajo torej le za svoje židovske voditelje in njih židovske sobrate. Bog dal, da bi se vedno bolj začelo med socijalnimi demokrati svetliti, da bi spoznali skoro svoje prave prijatelje ter se borili ne proti krščanstvu, ampak za krščanstvo, katero jedino more ozdraviti sedanje bolne socijalne razmere!

Politični ogled.

Deželni zbori se snidejo, kot smo že poročali deloma v drugi polovici tekočega meseca, deloma pa pričetkom marca. Šest deželnih zborov je že sklicanih. Uradna »Wiener Zeitg.« prijavlja cesarsko pismo, s katerim se sklicuje gališki, gorenje-avstrijski, moravski in solnograški deželni zbor na 20., dalmatinski na 22. in bukovinski na 25. t. m. Večinoma so bili vsi ti deželni zbori preloženi s cesarsko naredbo z dne 17. decembra. O češkem in in ostalih deželnih zbora se trdi, da se snidejo prve dni meseca marca. Mej temi je najbrže tudi naš deželni zbor. Le o avstrijskem deželnem zastopu trdijo, da se snide preje in da ga skliče vlada s posebnim odlokom.

Bodočnost Avstrije. Pod tem naslovom je češki poslanec dr. Kramář priobčil v nekem francoskem listu članek, v katerem govori o potrebnih spremembah avstrijske ustave. Delokrog deželnih zborov se naj razširi. Državni zbor naj bi razpravljale o družabnih in gospodarskih vprašanjih. Ker pa sedanji državni zbor ni za nobeno delo, naj se ustava spremeni z državnim prevratom. Mi Slovenci smo popolnoma zadovoljni, ako se razširi delokrog

deželnih zastopov, toda mora se nam postavno zagotoviti, da večine deželnih zborov ne bodo mogle zlorabljati svoje moči v škodo manjšin.

Najvišje sodišče. Pri najvišjem sodišču na Dunaju so se dogodile važne izpremembe. Dosedanji predsednik dr. Stremayr je šel v pokoj in na njegovo mesto je prišel dr. Habietinek, bivši minister v Hohenwartovem kabinetu, in na Habietinekovo mesto je prišel bivši finančni minister v Taaffejevem ministerstvu dr. Steinbach. Stremayr je bil zagrižen Nemec, dr. Habietinek je češkega mišljenja, dr. Steinbach je sicer dunajski Nemec, a poštenega značaja in demokratskega naziranja.

Mladočeški poslanci so izdali do naroda svojega posebno izjavo, v kateri opravičujejo svojo politiko doma na Češkem in na Dunaju. Po njih prepričanju bi moral imeti na Češkem češki jezik, ker je jezik večine, pravico do prvenstva v javnem življenju. Toda češki narod ne zahteva predpravic, ampak le enakopravnost z nemščino. Na Dunaju so stali mladočeški poslanci ob strani večine, ker je večina za razširjenje večje deželne samostalnosti in za izvedbo enakopravnosti med narodi. Tudi za prihodnost uvidijo češki poslanci v obstoju te zveze poročstvo, da se politične razmere ne razvijó na račun načel večine in v škodo po njej zastopanih narodov.

Razmere na Slovaškem. Slovaki so na Ogrskem brezpravni, kakor ptice pod nebom. Ogri so jim vzeli vse, kar so mogli. Njihov jezik so iztirali iz srednjih šol, iz učiteljskih, iz semenišč, novih šol jim ne dovolijo ustanavljati, čeprav jim je po zakonu dovoljeno. Iz pravosodja so popolnoma izključili slovaški jezik. Slovak brez tolmača ne more na sodišče. Ako Ogri kljub temu pišejo, da Slovaki uživajo popolno svobodo, je to laž ali boede zasmehovanje. Kako svobodo uživajo pri volitvah, kjer morajo prelivati kri za svoje pravice, je znano. Umevno je, da se brani ogrska vlada zakona, ki bi jamčil za čistost volitev. Ako bi se volitve morale vršiti čisto pošteno in postavno, bi Ogrska v 24 urah izpremenila svoje obličje, kakor je rekel nek državnik.

Dopisi.

Od Sv. Lovrenca v Slov. gor. (Raznoterosti). Gotovo se bode te zavzeli g. urednik, ko vam dojde moj dopis, ter se nehote vprašali: Kje pa je že tisti Sv. Lovrenc, od katerega tako malo zvemo? Res je, da se malokdaj oglasimo in bi že nam marsikdo očital zimsko spanje, a odslej se hočemo tudi mi

se svojim neukretnim vedenjem mnogo smeha povzročil; on je menih in še menda ni bil nikdar iz svoje celice med svet prišel; ko se na pr. prvi večer spat spravljamo, začne on po kabini skrbno iskati »zajca,« da bi lažje sezul svoje celo nove čevlje; ko ga ne najde, postane hud, pozvoni in pokliče kamarijera (strežnika); a ta se kratko odreže, rekoč: »So etwas führen wir an Bord nicht!« t. j. »Kaj takega (namreč zajca) nimamo na ladiji!« Na to seveda velik smeh pri okolu stoječih! Po mnogem trudu se mu potem vendar le posreči eden čevljev sezuti, a drugega ne more; zato se mu jaz ponudim, da mu vsakokrat pomagam pri tem opraviilu, kedar mu sam ne bo kos; ali kaj smešno je bilo tudi gledati tega že priletnega (63 let) in precej debelega gospoda, kako je zvečer plezal v svojo postelj, ki je visela gor — v prvem nadstropju! Nabral in v svojem koryčegu shranil si je pozneje v Afriki tudi mnogo sladkega sadja na pr. pomeranč, banan itd., kar pa mu je seveda vse poprej segnilo, preden smo se vrnili domov; zares sitno in smešno je, če je človek tako neizkušen in neroden, potem pa še na vrh svojeglaven! (Dalje prihodnjic.)

Velika in majhna kraljica.

(Prevel iz franc. M. T. Savinjski.)

(Dalje.)

Marija Antoaneta ni zabila revnega dekletca; čestokrat je prihajala med letom nenadoma v samostan, skrbno povpraševala, kako se obnaša in kako napreduje Marjetica. Tudi za njene součenke se je zanimala, ter vsakokrat pripravila vsem gojenkam kakovo veselje, jim priskrbela kakov praznik ali zapustila prijazen spomin svoje naklonjenosti in milosti. Srečna Marjetica je smela povrh še vsako leto bivati več dni v bližini kraljice, ki jo je vzela k sebi na grad »Mal Trianon«, da se v svežem zraku okrepi rahlo zdravje nežnega dekletca. Marjetica je ljubila samostan ter ga imenovala čisto svoje drugo domovje; tudi je bila z otroško pristrčnostjo vdana svojim učiteljicam, sestram rodovnicam. Kljub temu se je veselila vselej nepopisljivo, kadar so se bližale počitnice. In kedo bi ji tudi zameril? Saj je vživala neskaljeno srečo, in srce je prekipovalo vzvišenih občutkov, ako se je solnčila »majhna kraljica« vsaj kratek čas ob svitu velike kraljice.

Več let je minolo od onega dne, ko je prišla Marjetica v zavod; že se je bližalo šesto šolsko leto svojemu koncu, in to leto imelo se je končati s skušnjo in razdelitvijo častnih darov med najpridnejše gojenke. Veli-

kanske priprave vršile so se v samostanu, in z vso pridnostjo kitili in venčali so dvorano, kjer bode prihodnje dni skušnja.

Četudi kraljica dosedaj nikoli ni došla k skušnjam, navdajala je redovnice vendar tajna slutnja, da se tokrat udeleži slovesne svečanosti. Sicer je prišla tolikrat nepričakovano, zakaj bi torej tokrat ne!

Otroci, učenke štele so s hrepenenjem ure do onega dne. Napočil je. Vsi so se zbrali v nakinčani dvorani, čakajoč na nekatere povabljene goste. Naenkrat nastane živahno gibanje med prihajajočimi:

»Kraljica se je pripeljala« reče nekdo poluglasno in vse se obrne radovedno in spostljivo proti vhodu. Vse je razburjeno, najbolj Marjetica. Tako močno ji bije srce, kakor bi hotelo počiti veselja in radosti. Deklica sluti, da pride vladarica pred vsem radi nje in sladka nada jo navdaja, da se bode mogla danes pri skušnji očitno vredna skazati svoje zaščitnice. Antoaneta sede med gledalce; ni marala odličnega mesta, njej določenega. Razdelitev častnih daril začena pri najmanjših učenkah. Potem pride na vrsto razred, kojega je obiskovala Marjetica. Deklica stoji vsa razburjena, ne upa si skoraj dihati. Rada bi se ozrla v obličje ljubljene kraljice svoje, a predobro čuti, da gleda nje materno oko tja k njej, zato povesi oči...